

100 godina atletike u Hrvatskoj

1905. - 2005.

POČETAK ORGANIZIRANOG DJELOVANJA ODREĐENE ŠPORTSKE GRANE U PRAVILU ZAPOČINJE OSNIVANJEM KLUBA KOJI NJEGUJE TAJ ŠPORT KAO OSNOVNU DJELATNOST. MEĐUTIM, KADA GOVORIMO O POČECIMA ORGANIZIRANE ATLETIKE U HRVATSKOJ, SITUACIJA JE DRUGAČIJA. ATLETSKE SEKCIJE U ŠPORTSKIM DRUŠTVIMA, KOJA SU SE TADA NAZIVALA KLUBOVI, OSNIVAJU SE TEK POSLIJE I. SVJETSKOG RATA, ALI KONTINUIRANA ATLETSKA NATJECANJA PRIREĐUJU SE OD 1905. GODINE. VALJA REĆI DA U HRVATSKOJ NIKADA NIJE POSTOJAO VEĆI INTERES ZA AKTIVNIM SUDJELOVANJEM, A NI ZA PRAĆENJEM DOGAĐANJA U ATLETICI. A TAKO JE I DANAS. HRVATSKU ATLETIKU, OD PRVIH DANA POSTOJANJA, PROMIČE MALI BROJ FANATIČNIH ZALJUBLJENIKA. UVIJEK JOJ JE NEDOSTAJALO MASOVNOSTI, POPULARNOSTI, A I MEĐUNARODNIH USPJEHA. MEDIJI SU UVIJEK BILI REZERVIRANI, A KAKO U HRVATSKOJ NIKADA NISU PODUZIMANE NEKE PLANSKE AKCIJE ZA UNAPRJEĐIVANJE BILO KOJE ŠPORTSKE GRANE, VEĆINA NJIH JEDNOSTAVNO JE PREPUŠTENA - POSTOJANJU.

Piše **Zdenko Jajčević**

Trening zagrebačkih atletičara na Elipsi, današnjem Srednjoškolskom igralištu u kolovozu 1907. godine. Slijeva: Ivo Lipovšćak, Matija Lipovšćak, Aleksa Vragović, Đorđe Janković, "Kuba" Mohorovičić i Vladimir Erbežnik

Start Drugog prvenstva Hrvatske i Slavonije na pruzi od 8800 metara u Podsusedu 10. studenoga 1907. godine.

Prvo atletsko natjecanje

Prvi hrvatski stručni periodički časopis "Sokol" objavio je vijest o vjerojatno našem prvom atletskom natjecanju. Na vježbalištu građanske streljane u Tuškancu održano je 29. i 30. lipnja 1878. gimnastičko natjecanje na kojem su sudjelovali vježbači, članovi sokolskih društava iz Ljubljane, Varaždina i Zagreba. U to vrijeme gimnastička natjecanja sastojala su se od gimnastičkih i atletskih disciplina. Priredba je imala elemente pravog športskog natjecanja. Bilo je ranije raspisano, napisane su detaljne propozicije, određen je način ocjenjivanja, imenovani su kvalificirani suci, pripremljene nagrade koje su odmah nakon izračunatih rezultata podijeljene, a napisan je i opširan izvještaj objavljen u stručnom glasilu. Na tom natjecanju šesnaest natjecatelja skakalo je udalj, a deset je vježbalo na preči. Posebna su "odlikovanja" dodijeljena za skakanje, a posebna za vježbanje na preči. Zbrajali su se i bodovi za ukupan uspjeh u oba nastupa.

Prvi napisi o atletici u periodičnom tisku objavljeni su u *Gimnastici, listu za školsku i društvenu gimnastiku*, koji počinje izlaziti 1890. godine i *Športu, glasilu za sve športske struke*, koji se izdaje od 1894. U broju 14. iz 1896. godine *Šport* je objavio članak *Bijeg* u ko-

jem je napisano da je to "jedna od najplemenitijih i najpopularnijih vrsti tjelovježbe, koji se je od pradavna gojio kod sviju naroda."

Prva utrka 1905. godine

U prvim zagrebačkim nogometnim klubovima nikle su sekcije "bježaća" početkom XX. stoljeća. Prvi naši atletičari bili su članovi HAŠK-a i PNIŠK-a, koji su se bavili trčanjem jer su bili nezadovoljni kondicijskim pripremama u klubu. Prvi treninzi trčanja održavali su se na ulicama i šumskim putevima sjeverno od današnjeg Britanskog trga. Prvi nogometni i športski klub u Zagrebu - PNIŠK, osnovan početkom jeseni 1903., priređivao je uz nogometne utakmice i prva atletska natjecanja. Prva utrka u brzom hodađu na 11 km održana je 30. srpnja 1905. na cesti od Črnomerca do Podsuseda. Start utrke bio je u 4 sata ujutro ispred zgrade stare Pivovare, u Ilici 224. Vrijeme u koje je zakazan start naprosto je nevjerojatno. Međutim, o vjerodostojnosti tog termina svjedoči najava u *Agrarmer Tagblattu*, gdje je uz oznaku vremena starta navedeno "u jutro". Rezultati toga klupskoga natjecanja nisu objavljeni, ali je u "domaćim vijestima" o događajima proteklog tjedna navedena i spomenuta utrka. ▶

Prve utrke za državno prvenstvo

Od te 1905. godine uslijedio je kontinuitet atletskih događanja. PNIŠK je 13. kolovoza 1906. priredio prvo javno atletsko natjecanje za Prvenstvo Hrvatske i Slavonije na pruži od 5000 metara u trčanju i brzom hodanju. Utrka je održana na cesti od Jankomira do Črnomerca. Pobijedio je nogometaš PNIŠK-a Jan Hanuš Todl, ranije igrač praške Slavije. On je 1903. službeno premješten u Zagreb, gdje je iste godine, ponajviše njegovom zaslugom, osnovan prvi nogometni klub u gradu. U brzom hodanju pobijedio je Rudolf Kiseljak, također igrač PNIŠK-a. Ohrabren uspješnom organizacijom te utrke, PNIŠK je objavio u dnevnom tisku da će se 7. listopada 1906. održati Prvo prvenstvo Hrvatske i Slavonije na pruži od 10.000m u trčanju i brzom hodanju. Međutim u *Novostima* od 8. listopada start utrke je odgođen za tjedan dana, a kao razlog se navodi da su "prijavljeni natjecatelji premalo trenirali trčanje i hodanje na tu dugu prugu". Ne znamo koliko je tih sedam dana utjecalo na povećanje treniranosti naših prvih trkača na duge pruge, ali nam je poznato da je start utrke bio u nedjelju 14. listopada 1906. točno u 3 sata u Podsusedu, a cilj na gradskoj mitnici u Črnomercu. Opet je pobijedio Jan Todl, koji je stazu pretrčao za 27 minuta. On je očito bio vrlo dobro pripremljen, jer je drugoplasiranom Ivanu Uhrlu trebalo 35 minuta i 38 sekundi. Kako se mjerilo vrijeme na tim prvim našim utrkama? Jednostavno, utrka je morala početi u točno dogovoreno vrijeme, a mjeritelj vremena jednostavno je očitao vrijeme ulaska pojedinih trkača u cilj.

Prva žalba na atletskom natjecanju

Drugo prvenstvo Hrvatske i Slavonije na pruži od 8800 metara u trčanju i brzom hodanju održano je 10. studenoga 1907. godine. Start je bio u Podsusedu, a cilj kod gostionice "Štrban" u Kustošiji. U trčanju prvi je na cilj stigao tada ponajbolji nogometaš HAŠK-a Vladimir Erbežnik u vremenu 30 minuta i 8 sekundi. Drugi je bio poznati biciklist Milan Meniga, član PNIŠK-a, a treći član HAŠK-a Aleksa Vragović. U brzom hodanju pobijedio je Rudolf Kiseljak. Međutim,

HAŠK je nakon utrke uložio žalbu osporavajući ispravnost Kiseljakovog hodanja. Tri člana obraničnog suda imala su različita mišljenja. Spor je riješio Mađarski lakoatletski savez koji je priznao pobjedu Kiseljaka.

Prva atletska staza

Sredinom rujna 1907. PNIŠK je uredio nogometno igralište s atletskom stazom uz Koturašku cestu. Staza je bila od šljake i duga 500 metara. Do tada se na tom terenu nalazilo trkalište I. hrvatskog društva biciklista,

koje je u to vrijeme zapalo u velike financijske teškoće. Uprava PNIŠK-a zakupila je to zemljište za 60 kruna mjesečno. Prvi propagandni klupski atletski miting priređen je 17. svibnja 1908.

Na programu je bilo trčanje seniora na 100 jardi, trčanje juniora na 100 jardi, i hodanje seniora i juniora na 500 m. Objavljujući vijest o mitingu, Hrvatski športski list je u broju od 1. lipnja 1908. napisao "naša publika posjeduje još vrlo malo smisla za šport, pa je miting bio vrlo slabo posjećen, tako da je klub jedva došao na vlastiti trošak".

Prvi stadion s atletskim borilištima

Rad atletske sekcije HAŠK-a znatno je pospjela izgradnja stadiona u Maksimiru. Oko nogometnog igrališta podignuto je trkalište od šljake duljine 375 m. Staza je imala četiri pruge, a ispred glavne zapadne tribine na kojoj se trči 100 metara bilo je šest pruga. Na stadionu je postojalo i skakalište i bacalište. Prigodom svečanog otvorenja stadiona, 19. svibnja 1912. godine, odigrana je međunarodna nogometna utakmica između HAŠK-a i Budimpeštanskog atletskog kluba. U poluvremenu je održana hendikep-utrka na dvije engleske milje. Pobijedio je Miroslav Dobrin, kasnije istaknuti atletski djelatnik. Za

prvi atletski miting na stadionu u Maksimiru HAŠK je tiskao raspored natjecanja.

Izvori i literatura

1. Agramer Tagblatt, Zagreb, br. 172. od 29. 7. 1905., str. 6
2. Novosti, Zagreb, br. 230. od 8. 10. 1906., str. 6
3. Zagrebački športski list, Zagreb, br. 1. od 1. 1. 1927., str. 3/4

**HRVATSKI AKADEMSKI
ŠPORT-KLUB** ::
LAKO-ATLETSKA SEKCIJA.

RASPORED

I. Narodnog Lako-Atletskog MEETINGA

što ga priredjuje „HRVATSKI AKADEMSKI ŠPORT-
KLUB“ dne 26. listopada 1913. na svom igralištu
u Maksimiru.

VODSTVO MEETINGA:

Vrhovni sudar: **Hinko Würth**, predsjednik HAŠK-a
Sudski sud: **Radoslav Peričić**.
Time-Keeperi: **Hinko Würth**, **Radoslav Peričić**, **Emil Urforth**.
Starteri: **Gjergje Janković**.
Bilježnici utrke: **Nikola Jurković**.
Nadležni: **Dr. Julije Domac**, **Nikola Jurković**, **Gjergje Janković**.
Liječnik: **Dr. Julije Domac**.

□ □ □

Kod natjecanja sudjeluju slijedeći klubovi:

Hrvatski akademski šport-klub — HAŠK.
- građanski šport-klub — HGŠK.
- športovski športski klub — HTŠK.
- trgovački športski klub Zagreb — HTŠKZ.
Športski klub baročevih činovnika — ŠKBC.

Cijena rasporeda 20 fillira.